

Број: 02-111-64/24
Датум: 16.12.2024. год.

ИЗВЈЕШТАЈ

о одржаним јавним консултацијама са заинтересованом јавношћу на тему:
Израда Стратегије развоја града Приједор за период 2024 – 2030. године

1. УВОД

На основу Закона о стратешком планирању и управљању развојем у Републици и Уредбе о стратешким документима у Републици Српској, Скупштина града Приједора донијела Одлуку о изради Стратегије развоја града Приједор за период 2024 - 2030. година („Сл. гласник града Приједор“, бр. 11/22).

Процес израде Стратегије развоја града Приједор за период 2024-2030. године вођен је према задатој методологији с циљем дефинисања стратешких приоритета и конкретних мјера за унапређење квалитета живота и економског развоја града. Кроз све фазе процеса настојало се осигурати укључивост, транспарентност и прикупљање релевантних улазних података путем састанака, фокус група и јавних консултација.

За носиоца израде Стратегије одређена је Радна група за израду Стратегије развоја града Приједора, односно Развојна агенција града Приједора „ПРЕДА“, која заједно са Развојним тимом и осталим локалним социо-економским партнерима чини дио експертних тимова ширег и ужег обухвата, онако како је Уредбом и Приручником за израду стратешких докумената прописано.

2. ХРОНОЛОГИЈА АКТИВНОСТИ

Р. бр.	Период	Активност
1	13. јул 2023.	Формирана радна тијела за израду Стратегије (Развојни тим и Радна група – носиоц израде)
2	Октобар 2023 - Децембар 2024.	Одржавање састанака Партнерске групе, Развојног тима и Фокус група
3	Октобар 2023.	Отварање јавне платформе за консултације
4	15. децембар 2024.	Затварање јавне платформе

3. ОДРЖАНИ САСТАНЦИ И КОНСУЛТАЦИЈЕ

У циљу осигуравања квалитетних улазних података и укључивања релевантних актера у израду Стратегије, реализоване су сљедеће активности:

3.1. Састанци Партнерске групе

Партнерска група формирана је са сврхом консултовања широког спектра заинтересованих страна (представници институција, привреде, образовних, културних и спортских институција, организација цивилног друштва и др.). Одржана су укупно два састанка:

Први састанак одржан је 19.10.2023. године у кину „Козара“ са почетком у 13:00 часова

Тема: Презентовање законског и методолошког оквира за израду стратешких докумената и дефинисање приступа, укључености и оквирних приоритета за израду Стратегије.

Присутни чланови Партнерске групе упознати су са законским оквиром за израду стратешких докумената у Републици Српској, структури радних тијела за израду стратешких докумената са фокусом на ЈЛС, као и оквиром дјеловања радних тијела, њиховој структури и планираној динамици активности у процесу израде стратегије развоја. Такође, презентован је методолошки оквир за израду Стратегије и појашњена улога Партнерске групе у ширем смислу, као кључних актера са специфичним сазнањима о проблематици појединих сектора.

Члановима Партнерске групе презентован је садржај, структура и начин кориштења веб платформе која је израђена у оквиру портала Града Приједора и која је предвиђена и доступна широј јавности и практично свим грађанима Приједора који желе да се информишу о процесу израде Стратегије, као и начинима како да се активно прикључе Партнерској, Секторским и Фокус групама у каснијим фазама израде документа.

Овом приликом присутни су позвани да информишу своје блиске сараднике, кооперанте и чланове заједнице о могућности узимања активног учешћа у процесу израде Стратегије, како би се поједине тематске области што квалитетније обрадиле.

Позив на састанак Партнерске групе упућен је маилом на укупно 181 адреса представницима јавног сектора (76 адреса), затим друштвеног сектора (41 адреса), привредног сектора (54 адресе) и представницима дијаспоре (10 адреса).

На састанку је присуствовало 94 члана Партнерске групе, док је неколицина позваних била заинтересована за сарадњу, али је била спријечена да учествује на састанку Партнерске групе. Састанак је завршен у 14:30 часова.

Други састанак одржан је 11.12.2024. године у кину „Козара“ са почетком у 08:30 часова

Тема: Презентовање анализе прелиминарних налаза и прикупљених података.

Циљ састанка је био представљање досадашњих активности, разматрање кључних елемената будуће стратегије, као и евентуално прикупљање сугестија и препорука за дефинисање приоритета развоја ради коначног креирања свеобухватног и одрживог стратешког документа који ће у одређеној мјери одговорити на потребе шире друштвене заједнице.

У протеклом периоду одржани су састанци са надлежним институцијама, фокус групама и појединцима и том приликом се радило на дефинисању стратешких циљева, приоритета и мјера. На завршном састанку Партнерске групе представљене су досадашње активности и затражена одрђена мишљења како би се дефинисао коначни документ који би се упутио Скупштини града на усвајање.

Позив на састанак Партнерске групе упућен је маилом на укупно 160 адреса представницима јавног сектора укључујући и одборнике Градске Скупштине (72 адресе), затим привредног сектора

(42 адресе), организацијама цивилног друштва (39 адреса) и представницима дијаспоре (7 адреса).

На састанку је присуствовало 52 члана Партнерске групе. Састанак је завршен у 10:30 часова.

НАПОМЕНА: Листе учесника састанака Партнерске групе доступне на упит.

3.2. Састанци Развојног тима

Развојни тим, као стручна група задужена за техничку израду документа, одржао је укупно **четири састанка** на следеће теме:

1. Почетна анализа стања и идентификација потреба.
2. Дефинисање визије, циљева и приоритета.
3. Разрада стратешких праваца и мјера.
4. Усаглашавање приједлога финалне верзије Стратегије.

У оквиру свог рада у процесу израде стратегије развоја града Приједора, улога Развојног тима била је да:

- Припрема и организује процес израде стратешког документа
- Израђује стратешку платформу у оквиру које су садржани: ситуациона анализа SWOT анализа, стратешки фокуси и стратешки циљеви
- Одређује приоритете и мјере
- Израђује оперативни дио стратегије развоја
- Припрема нацрт стратегије развоја

НАПОМЕНА: Листе учесника састанака Развојног тима доступне на упит.

3.3. Састанци Фокус група

Како би се обезбиједило учешће специфичних сектора и циљних група, организовано је укупно **20 састанака** фокус група из следећих области:

Привреда и предузетништво (дрвопрерада, металопрерада, рударство, прехранбена индустрија, угоститељство и туризам, други предузетници, представници Подручне привредне коморе и Подручне занатско-предузетничке коморе), Инфраструктура и јавне услуге, образовање и наука (предшколско, основно, средње и високо образовање), Здравство и социјална заштита, Култура и спорт, Туризам, Заштита животне средине, Рурални развој и пољопривреда, Организације цивилног друштва, Дигитализација и иновације.

Састанци Фокус група одржавани су у периоду децембар 2023 – април 2024. године, на начин да су позивани представници горенабројаних сектора гдје су на појединачним састанцима кандидоване и разматране специфичности и потребе одређених области, уз претходно презентовање прикупљених и обрађених података за посматрани сектор.

На одржаним састанцима Фокус група учествовало је укупно 169 представника релевантних сектора, док су на одвојеним састанцима вршене консултације са појединцима који из објективних разлога нису могли учествовати на састанцима фокус група.

Додатно, Радна група за израду стратегије искористила је два догађаја на којима су представљене до тада реализоване активности на изради стратешког документа и планирана динамика финализације процеса, с циљем упознавања присутних са садржајем документа.

Догађај под називом „Други дијалог са организацијама цивилног друштва“ одржан је 26.03.2024. године у Градској управи Приједор (Скупштинска сала), у оквиру Регионалног програма локалне демократије на Западном Балкану и на њему је учествовало 46 учесника.

Други догађај организован је намјенски у оквиру постојећег Привредног савјета града Приједора, а одржан је 27.09.2024. године у хотелу „Ле Понт“ у Приједору. Догађај је искориштен за представљање Стратешких циљева Стратегије развоја града Приједора за период 2024-2030. година, са посебним освртом на Стратешки циљ 1: Стабилна локална економија која се развија и расте на бази знања, иновативности и ефикасног кориштења ресурса са одговарајућим приоритетима и мјерама. На састанку Привредног савјета учествовало је укупно 14 чланова и 4 госта, а присутан је био и градоначелник Приједора г. Јавор.

НАПОМЕНА: Листе учесника састанака Фокус група доступне на упит.

4. ЈАВНА ПЛАТФОРМА ЗА КОНСУЛТАЦИЈЕ

У октобру 2023. године отворена је јавно доступна платформа с циљем прикупљања приједлога, коментара и идеја грађана и других заинтересованих страна, чиме је јавности и грађанима остављена могућност да активно партиципирају у процесу израде стратешког документа. Платформа је посјећена преко 1000 пута, а путем исте достављено је 7 коментара.

<https://strategija.predaprijedor.com/>

Платформа је промовисана на свим јавним догађајима, путем медија и друштвених мрежа.

<https://www.facebook.com/predaprijedor>

У наставку су представљени неки од предлога и коментара који су произишли из горепомених радних састанака са представницима појединих сектора, а у оквиру укључености јавности у процесу припреме стратешког документа.

Ради лакшег увида и прегледности, предлози и коментари представљени су по секторима, како слиједи:

1. Јавни сектор

- **Унапређење јавне инфраструктуре:** Предлози за побољшање саобраћајница (нагласак на проблему обилазнице), јавних паркинга, пјешачких и зелених зона и бицикличких стаза. *(Стратешки циљ 3: Омогућити одрживи раст заједнице и унапријеђење квалитета животног окружења на подручју града Приједора кроз примјену зелених политика у процесу развоја јавне инфраструктуре и услуга, Приоритет 3.1: Унапријеђење јавних услуга и побољшање животног стандарда заједнице кроз развој постојеће и изградњу нове инфраструктуре и капацитета)*

Образложење:

Примејдбе су упућене на рачун тренутно лошег стања саобраћаја због недостатка заобилазница око Приједора, услед чега се сав теретни и путнички саобраћај одвија кроз урбани центар. Кандидовани су проблеми недовољног броја паркинг мјеста у урбаној зони, што утиче на мобилност и отежава одвијање саобраћаја. Дио примједаби се односио на јавне зелене површине, односно њихово ширење, унапређење и развој садржаја.

Последње примједбе односе се на питање мобилности и могућности изградње инфраструктуре за бицикле и тротинете, а у циљу промовисања здравог живота и смањења штетних емисија.

- **Ефикаснија јавна администрација:** Дигитализација административних процедура како би се грађанима и привредницима олакшао приступ услугама.

(Стратешки циљ 4: Унапређени дигитални капацитети града Приједора у складу са Smart City концептом, Приоритет 4.2: Пружање агилних и приступачних услуга високог квалитета у складу са стварним потребама корисника уз повећан ангажман јавности и отворено учешће грађана и пословних субјеката у дизајнирању е-услуга институције, Приоритет 4.4: Обука упосленика с циљем развијања дигиталних вјештина и стварање културе, сарадње, размјене знања, иновација и креативности у цијелој институцији као основ за континуирана побољшања)

Образложење:

Приједбе су упућене на рачун недовољне примјене дигиталних рјешења у јавном сектору и недовољно обученим запосленицима за рад на дигиталним платформама, што узрокује честе нејасноће у процедурама, понављање поступака и прибављања документације која је већ једном достављена, итд. Потребно је више промоције дигиталних алата које користи јавни сектор у циљу анимирања грађанства за масовније кориштење дигиталних алата.

- **Здравствена и социјална заштита:** Јачање локалних здравствених установа и услуга социјалне помоћи, са акцентом на осјетљиве категорије становништва.

(Стратешки циљ 2: Обезбјеђење квалитетнијег садржаја и обима јавне друштвене инфраструктуре у складу са принципима доброг управљања, Приоритет 2.3: Стварање услова за побољшање понуде јавних услуга социјалног сектора, Приоритет 2.5: Унапређење услуга јавног здравства)

Образложење:

Локалне здравствене установе се суочавају са недостатком капацитета и недовољним бројем медицинског особља, што значајно утиче на квалитет и доступност услуга. Посебно је потребно улагати у рурална подручја како би се осигурало да сви грађани, без обзира на локацију, имају приступ адекватној здравственој заштити.

Постоји потреба за дјелимичном модернизацијом опреме и увођењем савремених технолошких рјешења у здравственим установама, као и примјену дигиталних алата, што ће омогућити ефикаснију дијагностику и третман пацијената. Дигитализација здравства у Приједору је у значајном напретку, али постоје и изазови који се морају превладати. Увођење додатних сигурносних мјера, побољшање размјене података између нивоа и установа, те едукација здравствених радника и пацијената о предностима дигитализације су кључни за даљњи развој овог процеса.

Социјална заштита није довољно развијена у сегменту подршке најугроженијим групама – старим лицима, особама са инвалидитетом, дјечи из социјално угрожених породица и другим маргинализованим групама. Неопходно је унаприједити услуге социјалне помоћи кроз нове програме и повећање капацитета постојећих институција. Један од конкретних предлога односио се на обезбјеђење централизоване стручне помоћи за потребе свих организација које ту помоћ требају, као и обједињавање ресурса за пружање стручне помоћи и подршке потребитима.

Додатно наглашавање важности социјалних програма који ће активно укључити осјетљиве категорије становништва, чиме би се смањила социјална искљученост и побољшали животни услови угрожених грађана.

- **Унапређење школства и образовања:** Модернизација школских установа и изградња нових капацитета за потребе предшколских установа, подстицање атрактивнијих образовних програма и сарадња са локалним привредним сектором ради прилагођавања образовања тржишту рада.

(Стратешки циљ 1: Стабилна локална економија која се развија и расте на бази знања, иновативности и ефикасног кориштења ресурса, Приоритет 1.5: образовање за запошљавање и конкурентност Стратешки циљ 2: Обезбјеђење квалитетнијег садржаја и обима јавне друштвене инфраструктуре у складу са принципима доброг управљања, Приоритет 2.7: Изврност у образовању)

Образложење:

Представници образовног сектора истичу да је унапређење школства и образовања у граду Приједору од кључног значаја за стварање стабилне локалне економије и подизање укупног квалитета јавне друштвене инфраструктуре. Модернизација школских установа и изградња нових капацитета за првенствено предшколске установе представљају важан корак у правцу стварања бољих услова за образовање, али је неопходно да овај процес буде системски и свеобухватан.

Потребно је убрзати активности на инфраструктурном унапређењу образовних установа, јер неке школе и вртићи имају застарјеле просторије и недовољне капацитете, што отежава одвијање наставног процеса и рад са дјецом. Поред инфраструктуре, неопходно је улагати у модернизацију наставних програма и увођење атрактивнијих образовних садржаја који ће подстаћи ученике да развијају кључне компетенције у складу са савременим захтјевима тржишта рада. Ово је посебно важно у контексту Приоритета 1.5: образовање за запошљавање и конкурентност, гдје је сарадња са локалним привредним сектором од суштинске важности.

Јачање веза између школа и привреде кроз практичну наставу, дуално образовање и стручна усавршавања представља један од најбољих начина да се образовање прилагоди потребама тржишта рада. На тај начин, ученици ће стицати вјештине и знања која су директно примјењива, што ће значајно допринијети смањењу незапослености младих и јачању локалне економије.

Кроз Приоритет 2.7: Изврност у образовању, неопходно је поставити високе стандарде у образовном систему, укључујући и континуирану едукацију наставног кадра и унапређење услова рада у школама. Ово ће омогућити да се створи окружење које подстиче квалитетно учење, развој иновација и талената код ученика. Такође, посебан акценат треба ставити на развој предшколског образовања, јер рано образовање представља темељ за успјешно школовање и социјалну интеграцију дјете.

Представници образовног сектора наглашавају да је унапређење школства и образовања предуслов за дугорочан развој града Приједора. Само кроз координисано улагање у модернизацију инфраструктуре, развој савремених образовних програма и повезивање са привредним сектором могуће је изградити конкурентан и одржив образовни систем који ће одговорити на изазове будућности и потребе локалне заједнице.

- **Пројекти културног развоја:** Подршка иницијативама за унапређење и развој културних манифестација, очување и брендирање локалног културног наслеђа и изградња нове и обнова постојеће инфраструктуре културних институција.

(Стратешки циљ 2: Обезбјеђење квалитетнијег садржаја и обима јавне друштвене инфраструктуре у складу са принципима доброг управљања, Приоритет 2.1: Унапређење улоге културе у животу грађана приједорске регије)

Образложење:

Представници културног сектора града Приједора истичу да је култура од изузетног значаја за друштвени и економски развој локалне заједнице, те да њена улога у животу грађана мора бити препозната и подржана кроз стратешке активности. Унапређење културног развоја захтијева системски приступ који ће обухватити подршку културним манифестацијама, очување и брендирање богатог културног наслеђа као и изградњу нових и обнову постојећих инфраструктурних капацитета.

Истиче се да Приједор као град са богатим културним наслеђем има велики потенцијал који тренутно није довољно искориштен. Потребно је унаприједити услове за организацију културних манифестација које су од значаја како за локално становништво, тако и за привлачење туриста, чиме би се истовремено унаприједио економски аспект културе. Подршка фестивалима, изложбама, позоришним представама и сличним садржајима допринијела би не само обogaћивању културног живота, већ и стварању прилика за промоцију локалних умјетника и креативних индустрија.

Посебна пажња мора бити усмјерена на очување и брендирање културног наслеђа града, које представља важан сегмент локалног идентитета. Историјски споменици, музејска и библиотечка грађа, умјетничке збирке и традиционални обичаји захтијевају адекватну заштиту и промоцију како би били очувани за будуће генерације и истовремено искориштени за развој културног туризма.

Представници културног сектора такође указују на потребу за изградњом нових и обновом постојећих инфраструктурних капацитета културних институција, првенствено библиотеке, музеја и галерије, за које је посебно наглашен значај изградње адекватног депоа за смјештај архивске грађе.

Поред тога, културни сектор наглашава да култура има потенцијал да подстакне развој креативних индустрија, које могу значајно допринијети локалној економији кроз отварање нових радних мјеста и подстицање предузетништва. Успостављање боље сарадње између културних институција, локалне управе и привредног сектора неопходно је за стварање одрживог културног развоја.

---

2. Привреда и предузетништво

- **Развој нових пословних зона:** Сугестије за стварање додатних пословних зона уз неопходну инфраструктуру (путеви, енергија, комуникације), али и разматрање локалитета бивших рударских копова као потенцијалних *brownfield* локација за развој привредних активности.

(Стратешки циљ 1: Стабилна локална економија која се развија и расте на бази знања, иновативности и ефикасног кориштења ресурса, Приоритет 1.3: Привлачење инвестиција)

Образложење:

Представници привредног сектора кандидовали су изградњу нове (пословне зоне) и унапређење постојеће пословне инфраструктуре у зависности од потреба локалних привредних субјеката и нових инвеститора, као значајно опредјељење у циљу развоја и повећања привредне активности на подручју Приједора. Обезбјеђењем намјенске инфраструктуре, доприноси се повећању инвестиционе динамике, а тиме и осталих економских параметара. Рекултивацију рударских експлоатационих поља на локалитетима у Томашици, Љубији и Омарској, потребно је размотрити са тог аспекта, а с обзиром на одређени степен расположиве инфраструктуре.

Додатно, олакшањем процедура за инвеститоре, смањењем бирократије и кориштењем постојећих инструмената подршке попут Радне групе за подршку инвеститорима, али

потенцијално и развојем нових инструмената подршке, значајно се може утицати на конкурентност локације и привлачење нових инвеститора.

Инвестициони потенцијал дијаспоре је препознат као могуће стратешко усмјерење, у контексту привлачења инвестиција и развојних иницијатива.

- **Подршка малим и средњим предузећима (ММСП):** Увођење субвенција, и других видова финансијске и нефинансијске помоћи за привреду и предузетнике, попут упућивања иницијатива, пружања стручне помоћи, интернационализације, повећања конкурентности, сертификације, итд.

(Стратешки циљ 1: Стабилна локална економија која се развија и расте на бази знања, иновативности и ефикасног кориштења ресурса, Приоритет 1.1: Развој предузетништва, Приоритет 1.2: Конкурентност ММСП)

Образложење:

Ниво развијености и доступности градских инструмената за подршку економском развоју је на нивоу који се може сматрати изнадпросјечним у поређењу са другим локалним заједницама у земљи. Међутим, заједнички закључак је да је потребно извршити ревизију и бољу координацију у њиховој примјени, водећи се стратешким усмјерењима која ће се дефинисати у процесу израде стратегије.

У свом пословању, пословни субјекти се сусрећу са специфичним ситуацијама везаним за област имовинских односа и просторног планирања. Те ситуације често угрожавају развојне планове који подразумевају нове инвестиције и повећање кључних пословних индикатора. Иако Град настоји да задржи проактивну улогу у рјешавању појединачних проблема, често се због преплитања институционалних надлежности, ситуације суштински не могу ријешити на локалном нивоу.

Подршка конкурентности пословних субјеката, као примарно одређујуће, а контексту подизања нивоа додате вриједности производа и услуга, развоја нових производа, иновација, приступа тржиштима (процеси испитивања, сертификације, акредитације и лиценцирања), позиционирања у ланцима вриједности и побољшању услова рада. Пажњу је потребно посветити успостављању локалних ланаца вриједности, повезивањем микро и малих предузећа са средњим и великим пословним субјектима.

- **Диверзификација локалне економије:** Изражена потреба за ширењем економске базе, посебно у контексту глобалних економских промјена, еколошких стандарда и захтјева тржишта.

(Стратешки циљ 1: Стабилна локална економија која се развија и расте на бази знања, иновативности и ефикасног кориштења ресурса, Приоритет 1.1: Развој предузетништва, Приоритет 1.2: Конкурентност ММСП)

Образложење:

Диверзификација локалне економије града Приједора представља кључан корак ка стварању одрживог и отпорног економског система који је мање зависан од традиционалних сектора.

Ефекти од експлоатације рудних резерви у посљедњих 15-20 година нису на очекиваном нивоу за локалну заједницу, нарочито у поређењу са периодом експлоатације прије ратног конфликта 1991-1995., што се посебно реферише на приход локалне заједнице од концесионе накнаде. Перспективе рударства, имајући у виду ограниченост доступних ресурса и неминовни завршетак експлоатације на активним коповима, захтијевају разматрање алтернатива и праваца развоја.

Металопрерада и дрвопрерада, иако у експанзији, захтијевају модернизацију и прилагођавање новим технологијама како би задржале конкурентност. Стога је неопходно уложити напоре у развој нових економских грана које ће диверзификовати привредну структуру и смањити зависност од ових индустрија.

Поред тога, убрзани развој малих и средњих предузећа у секторима попут пољопривреде, туризма и услуга може постати покретач локалне економије. Развој туризма, заснованог на природним љепотама и културном наслеђу Приједора, отвара могућности за привлачење домаћих и страних посјетилаца и стварање нових радних мјеста.

Успјешна диверзификација захтијева активну сарадњу између локалне управе, привреде и образовних институција како би се креирала подстицајна клима за иновације, инвестиције и развој нових тржишно оријентисаних сектора.

- **Повезивање привреде и образовања:** Проблематика тржишта рада, увођење дуалног образовања и практичне наставе у сарадњи са заинтересованим привредницима у оквиру постојећих техничких школа, подстицање изврности.

(Стратешки циљ 1: Стабилна локална економија која се развија и расте на бази знања, иновативности и ефикасног кориштења ресурса, Приоритет 1.5: образовање за запошљавање и конкурентност)

Образложење:

Проблематика обезбјеђења радне снаге веома је изражена готово у свим гранама привреде, те се због сложености теме и преплитања са другим областима иста обрађена у корелацији са поглављима тржиште рада и образовање, унутар стратешког документа. У овом сегменту, узета је у обзир актуелна иницијатива за трајним рјешавањем проблема просторних капацитета за локалне високошколске институције (Рударски факултет и Висока медицинска школа), односно студентског дома.

Концепт подршке запошљавању задржати у контексту самозапошљавања, запошљавања специфичних циљних група (ВСС кадрови, ученици на пракси, матуранти и дипломци), те евентуално одрживог запошљавања у пословним субјектима микро нивоа.

Једна од предложених мјера односи се конкретно на стипендирање надарених студената гдје би критерији био искључиво њихов талент и знање, а који не могу сами финансирати школовање.

---

3. Друштвени сектор

- **Развој спорта и рекреације:** Сугестије за изградњу и одржавање спортских објеката, терена и рекреативних зона.

(Стратешки циљ 2: Обезбјеђење квалитетнијег садржаја и обима јавне друштвене инфраструктуре у складу са принципима доброг управљања, Приоритет 2.2: Развој спорта код дјецe и цијеложивотног вјежбања грађана)

Образложење:

Узимајући у обзир да је Приједор град са доста дугом и развијеном традицијом у бројним спортовима, даљи развој и унапређење спорта свакако представља једно од битних стратешких усмјерења развоја. Стање спортске инфраструктуре, за бављење спортом у спортским клубовима и удружењима, на подручју града је на релативно задовољавајућем нивоу. Међутим, школски спорт у РС, па тако и Приједору, у највећој мјери зависи од материјално-техничких услова која, на жалост, нису на задовољавајућем нивоу у многим школама, и то управо усљед недостатка средстава за набавку адекватне опреме и изградњу инфраструктуре (доста школа, поготово руралних немају школске физкултурне

сале). Посљедично, од успостављања квалитетног система развоја школског спорта, зависи и сам рад спортских клубова, те ће сходно томе активности на развоју спорта у граду бити највећим дјелом усмјерене на развој школског спорта, односно спорта код дјече.

Сагледавајући изазове везане за лошу демографску структуру (старење становништва које условљава смањење могућности за бављења спортским активностима), затим исељавања становништва из села у град (чиме се смањује могућност свеобухвата), као и сама миграциона кретања у друге државе (смањење броја корисника, односно осипања у спортским организацијама), неопходно је изнаћи мјере које ће омогућити побољшање спортских навика становништва, бољу медијску промоцију спорта као и повећати мотивацију грађана за бављење спортским активностима, посебно дјече и омладине.

- **Јачање организација цивилног друштва (ОЦД):** Подршка активностима организација цивилног друштва које се баве социјалним питањима, културом, образовањем и људским правима.

(Стратешки циљ 2: Обезбјеђење квалитетнијег садржаја и обима јавне друштвене инфраструктуре у складу са принципима доброг управљања, Приоритет 2.6: Обезбјеђење већег учешће ОЦД у социоекономском развоју и дјеловању у складу са начелима одрживог развоја)

Образложење:

Организације цивилног друштва (ОЦД) у Приједору играју улогу у задовољењу специфичних потреба или циљева у друштву, често пружајући подршку, ресурсе и иницијативе које се не би нужно могле добити кроз друге канале.

Досадашњи ангажман локалне заједнице на унапређењу партнерског односа са ОЦД вишеструко је потврђен у пракси, међутим потребан је наставак дијалога Градске управе и ОЦД за даље планирање, организовање и провођење сарадње и подршке, укључујући модернизацију комуникације и већи степен укључивања младих.

Видљиво је да млади често представљају примарну циљну групу у дјелатностима ОЦД, али упркос томе, млади одлазе због осјећаја запостављености. Стога, неопходно је да град Приједор усмјери ресурсе и стратегије на стварање услова који ће задржати младе, развијајући омладинску политику која не само да прелознаје потребе младих, већ их и активно укључује у креирање и имплементацију пројеката.

- **Социјална инклузија:** Предлози за боље укључивање маргинализованих група у друштвене и економске токове.

(Стратешки циљ 2: Обезбјеђење квалитетнијег садржаја и обима јавне друштвене инфраструктуре у складу са принципима доброг управљања, Приоритет 2.3: Стварање услова за побољшање понуде јавних услуга социјалног сектора)

Образложење:

Највећи дио средстава за социјалну заштиту издваја се подсредством остваривања различитих права и услуга које пружа Центар за социјални рад (ЦСР). Иако се издвајања локалне заједнице за социјалне потребе константно повећавају, она су и даље недостатна. Забрињава чињеница значајног увећања укупног броја корисника ЦСР, поготово повећање број корисника права на туђу његу и помоћ које се реализује на основу здравственог стања.

Туђа њега и помоћ је раније била право искључиво лица са инвалидитетом, међутим, посљедњих година, ово право остварују и старија лица која имају здравствених проблема у свакодневном животу. Проблем се усложњава уколико се обзира све интензивнији процес исељавања младог, радно активног и фертилног становништва, уз повећан удио старијих и

радно неспособних лица, те константно смањивање биолошких потенцијала, што доводи до интензивирања већ познатих и појаву нових социјалних проблема.

Такође и све већи број старијих лица у познијим годинама живота указује на повећану потребу развоја сервиса социјалне подршке.

Сходно томе, изналажење ријешења за ову категорију становништва (уз остале већ угрожене категорије), било да је ријеч о даљем проширивању права, обезбјеђењу посебних услова за смјештај и његу или сарадња са цивилним сектором представљаће у наредном периоду један од кључних изазова за Град Приједор.

Од велике важности ће свакако бити и интензивирање системских партнерстава, а све у циљу доприноста ефикаснијем адресирању и рјешавању социјалних питања и омогућавања бржег реаговања на потребе заједнице.

- **Развој спорта и рекреације:** Уређење Спортског аеродрома „Урије“ (Асфалтирање бетонског дијела писте).

(Стратешки циљ 2: Обезбјеђење квалитетнијег садржаја и обима јавне друштвене инфраструктуре у складу са принципима доброг управљања, Стратешки циљ 3: Омогућити одрживи раст заједнице и унапријеђење квалитета животног окружења на подручју града Приједора кроз примјену зелених политика у процесу развоја јавне инфраструктуре и услуга, Приоритет 3.1: Унапријеђење јавних услуга и побољшање животног стандарда заједнице кроз развој постојеће и изградњу нове инфраструктуре и капацитета)

Образложење:

Пројекат кандидован од стране представника Аероклуба, презентован као пројекат од капиталне важности не само за Аероклуб и Град, него и за Републику Српску.

Пројекат је остао недовршен, већ годинама чека на реализацију и по мишљењу представника АК би требао да нађе мјесто у Стратегији развоја града Приједора за период 2024-2030. година. У питању је санација дијела писте с тврдом подлогом на Аеродрому „Урије“. Након завршетка изградње 2016. године, у оквиру IPA CAN пројекта уз учешће Града Приједора, писта није прошла технички пријем из разлога неравно изграђене бетонске површине која није испуњавала законски стандард. Од тада до данас, одлуком регулаторне Агенције за цивилно ваздухопловство БиХ (БХДЦА), тај бетонски дио писте забрањен је за полијетање и слијетање ваздухоплова – што је обесмислило сва дотадашња улагања. Асфалтирање писте и минимализовање овисности о метеоролошким приликама не само да би ријешило тај проблем, него би и омогућило туристичке и комерцијалне летове, а постоји и велико интересовање неколицине привредника из Регије за долазак у Приједор ваздушним путем, приватним авионима. Циљаном маркетиншком и рекламном кампањом тај број би се убрзо могао значајно повећати.

Кандидовани пројекат биће узет у разматрање у некој од ревизија стратешког документа, што је предвиђено прописаном методологијом.

4. Заштита животне средине и енергетска ефикасност

- **Унапређење управљања отпадом:** Сугестије за изградњу санитарне регионалне депоније и проширење рециклажних капацитета, као и подизање свијести о значају одвајања отпада.

(Стратешки циљ 3: Омогућити одрживи раст заједнице и унапријеђење квалитета животног окружења на подручју града Приједора кроз примјену зелених политика у

процесу развоја јавне инфраструктуре и услуга, **Приоритет 3.1:** Унапријеђење јавних услуга и побољшање животног стандарда заједнице кроз развој постојеће и изградњу нове инфраструктуре и капацитета, **Приоритет 3.2:** Стварање еколошки одрживе заједнице и повећање њене биоразноликости кроз унапријеђење система управљања чврстим отпадом и отпадним водама те ревитализацију и креирање нових зелених површина)

Образложење:

Завршетак пројекта Санитарне регионалне депоније „Стара пруга – Курево“ у мјесту Љескаре, кандидован је као један од кључних инфраструктурних захвата у оквиру ЈП „Комуналне услуге“, који има велики утицај на cjелокупни развој града, а уједно и регионални значај. Овај пројекат има утемељење у Стратегији управљања отпадом Републике Српске, којом је предвиђено да до 2026. године све регионалне депоније морају стећи статус санитарних, а према сазнањима, приједорска депонија је тренутно једина која није завршена. У међувремену, европска регулатива промијенила је концепт управљања отпадом, који сада попримају нова обиљежја и карактеристике одрживости садржане у концепту Регионалних центара за управљање отпадом.

На подручју Града Приједор „Комуналне услуге“ а.д. Приједор у склопу свог предузећа врши прикупљање и селекцију отпада (картон, папир, ПЕТ амбалажу, најлон и стакло), исти пресују и балирају, те предају предузећу које врши рециклажу истих. Селекција отпада, поред побољшања ефикасности рециклаже утиче на смањење отпада на депонијама и стварање дивљих депонија, заштиту животне средине и штедњу енергије и природних ресурса, као и ефикасно управљање отпадом. На подручју Града постоје 15 зелених острва, са 60 специјалних контејнера.

У смислу повећања броја корисника за пружање услуга одвоза отпада, предузеће је тренутно на нивоу од 75% покривености, што се сматра реалном проценом, док је статистички проценат нешто мањи. Предузеће сматра да је реална процена повећања броја корисника на ниво од 80% покривености у трогодишњем периоду, но да је за достизање тог нивоа потребно пропорционално интервенисати у техничку опремљеност предузећа. Достизање потребног нивоа техничке опремљености подразумијева, уз помоћ Града Приједора, набавку специјалних возила за одвоз отпада, набавку контејнера, те побољшање услова рада.

Предузеће је упознато са проблематиком селективног прикупљања отпада и рециклажом, али тренутни капацитети и ресурси нису на нивоу који дозвољавају озбиљније бављење овом проблематиком. Постоје одређене активности мањег обима које се спроводе у оквиру постојећих капацитета, али значајнији захвати на комерцијалним основама нису могући без озбиљнијих улагања у опрему и техничке капацитете.

Предузеће је указало на актуелни проблем који је посљедица повећаног обима станоградње, посебно у урбаном центру, гдје се због просторних ограничења појављује проблем постављања контејнера и приступа истим, а што утиче на сам квалитет пружања услуга одвоза отпада. У овом смислу потребно је водити рачуна о поштовању прописа и стандарда из области зградарства, односно адекватног планирања и пројектовања мјеста (са могућношћу полуподземних или подземних контејнера у ужем градском дијелу) предвиђених за одлагање отпада, са посебним нагласком на правилно раздвајање секундарних сировина.

- **Енергетска ефикасност:** Предлози за утопљавање јавних и приватних објеката, увођење енергетски ефикасних рјешења.

*(Стратешки циљ 3: Омогућити одрживи раст заједнице и унапријеђење квалитета животног окружења на подручју града Приједора кроз примјену зелених политика у процесу развоја јавне инфраструктуре и услуга, **Приоритет 3.3:** Повећање отпорности и ублажавање штетних утицаја климатских промјена кроз унапријеђење енергетске ефикасности и интензивирање кориштења енергије из обновљивих извора)*

Образложење:

Град Приједор је још 2018. године израдио, а Скупштина Града усвојила Акциони план енергетски одрживог развоја и климатских промјена (SECAP), којим су дефинисане улоге локалних власти у спровођењу активности кроз мјере енергетске ефикасности, пројекте обновљивих извора енергије и друге акције, које се односе на енергију у различитим подручјима под ингеренцијом локалних власти. Примарно подручје дјеловања у Акционом плану представљају програми и акције уштеде енергије у зградарству (јавним зградама у власништву локалних власти), које представљају значајне потрошаче енергије, нпр., за загријавање и освјетљавање. Поред тога, значајне мјере за редукцију кориштења енергије могу се постићи у другим услугама, као што су транспорт (јавни превоз) и јавна расвјета.

С тим у вези, потребно је осмислити и активирати различите видове подршке унутар локалне заједнице који ће бити усмјерени на повећање свијести грађана о значају енергетске ефикасности и употребе обновљивих извора енергије (ОИЕ).

Један од основних модела може бити субвенционисање или олакшице за грађане који се одлучују за инвестиције у енергетску санацију својих стамбених објеката, као што су изолација фасада, уградња енергетски ефикасних прозора и врата, као и употреба обновљивих извора енергије попут соларних панела.

Град може такође понудити подршку за модернизацију јавних објеката и инфраструктуре, кроз инсталацију енергетски ефикасних система за осветљење (LED расвјета), као и унапређење система гријања и хлађења у јавним установама. Поред тога, важан модел подршке био би развој и примјена енергетских менаџмент система у јавним институцијама, који ће омогућити праћење потрошње енергије и оптимизацију трошкова. Један од значајних аспеката подршке енергетској ефикасности у Приједору био би и развој информационалних и образовних кампања које би подстакле грађане и привреду да активно учествују у процесу енергетске транзиције (обуке, радионице, савјетовање).

На нивоу привреде, град Приједор може стимулисати инвестиције у индустријску енергетску ефикасност кроз субвенције за модернизацију производних процеса и увођење енергетски ефикасних машина и технологија.

- **Заштита зелених површина:** Подршка пројектима озелењавања и стварања урбаних паркова са атрактивним садржајима.

*(Стратешки циљ 3: Омогућити одрживи раст заједнице и унапријеђење квалитета животног окружења на подручју града Приједора кроз примјену зелених политика у процесу развоја јавне инфраструктуре и услуга, **Приоритет 3.2:** Стварање еколошки одрживе заједнице и повећање њене биоразноликости кроз унапријеђење система управљања чврстим отпадом и отпадним водама те ревитализацију и креирање нових зелених површина)*

Образложење:

На територији града Приједор, као подручје квалитетне животне средине, евидентирано је преко 47.000 м² уређених јавних парковских површина, од којих је највећи дио смјештен у урбаној градској зони.

Приједорски паркови као такви, осим неколико изузетака, немају висок степен уређења у хортикултуралном, садржајном и естетском смислу, те је у том сегменту потребно интервенисати у циљу достизања већег степена уређења јавних зелених површина. Бројни су примјери који упућују на могућа рјешења у овој области (pop-up паркови/тематски паркови, умјетнички павиљони и инсталације, фонтане, илуминација, итд), који не захтијевају нужно превелико ангажовање ресурса, а могу се реализовати у сарадњи са локалним актерима у виду акција уређења, такмичења, спонзорстава и других активности. Зелене површине са одговарајућом хортикултуром, у комбинацији са различитим садржајима, могу постати мјеста окупљања и локације од значаја за живот грађана, а у одређеној мјери и својеврсне туристичке атракције по узору на друге градове.

Неки од изазова са којима се сусреће Град Приједор у процесу уређења и заштите јавних зелених површина углавном су везани за ограниченост финансијских и људских ресурса, убрзану и непланску урбанизацију, питање (не)одржавања зелених површина, разне врсте онечишћења, прилагођавање посљедицама климатских промјена, недостатак свијести и инертност јавности према заштити зелених површина, недостатак координације и сарадње на нивоу локалних актера који су одговорни за управљање зеленим површинама, могућу појаву инвазивних врста и штеточина, итд.

- **Очување природних ресурса:** Иницијативе за заштиту ријеке Сане, уређење њених обала и градских плажа.

*(Стратешки циљ 3: Омогућити одрживи раст заједнице и унапријеђење квалитета животног окружења на подручју града Приједора кроз примјену зелених политика у процесу развоја јавне инфраструктуре и услуга, **Приоритет 3.2:** Стварање еколошки одрживе заједнице и повећање њене биоразноликости кроз унапријеђење система управљања чврстим отпадом и отпадним водама те ревитализацију и креирање нових зелених површина)*

Образложење:

У неколико наврата тематика очувања природних ресурса кандидована је од стране готово свих актера који су учествовали у јавним консултацијама.

Очување ријеке Сане у граду Приједору представља кључни аспект одрживог развоја и заштите природних ресурса. Ријека Сана није само важан природни ресурс, већ и значајан елемент који обогаћује живот грађана Приједора, пружајући им естетски, рекреативни и екосистемски значај. Како би се осигурала дугорочна заштита овог природног благаства, неопходно је развијати стратегије које ће обухватити како еколошку заштиту, тако и уређење и унапређење инфраструктуре дуж ријеке.

Први корак у овом процесу односи се на заштиту водног тока од загађења, смањење отпада који се одлаже у ријеку и ревитализацију природних екосистема.

Други важан аспект односи се на уређење обала ријеке Сане и развој градских плажа које могу постати атрактивна мјеста за одмор и рекреацију. Уређење обала подразумијева изградњу шеталишта, парковских површина, као и инсталацију инфраструктуре за разне рекреативне активности, као што су терени за спорт, бицикличке стазе и зоне за пикник. Поред тога, развој и адаптација градских плажа потребни су како би се омогућила сигурност и удобност за кориснике, али и да би се одржала природна љепота и екосистемски баланс.

Такође, неопходно је планирати и спровести мјере које ће осигурати одрживост ових инфраструктурних рјешења, као што су употреба природних материјала који неће негативно утицати на водни екосистем, као и примјена система за управљање отпадом и одржавање чистоће на плажама. Планирање развоја ове зоне треба узети у обзир не само

потребе грађана, већ и очување биодиверзитета, јер ријека Сана има важну улогу у локалним екосистемима.

Примјена ових мјера требало би да буде дио шире стратегије за развој туризма и рекреације у граду, који ће на одржив начин искористити потенцијале ријеке Сана. Уређење обала и развој градских плажа такође ће допринијети побољшању квалитета живота грађана, повећању атрактивности града за посјетиоце и стварању нових радних мјеста у сектору туризма и услуга.

За успјешну реализацију ових иницијатива важно је ангажовање великог броја актера, укључујући локалну власт, стручне институције, невладине организације и грађане.

5. Дигитализација

- **Развој „паметног града“:** Предлози за увођење паметних технологија у управљање јавним услугама.

- **Дигитализација јавних услуга:** Омогућавање електронског приступа јавним сервисима и услугама за грађане.

(Стратешки циљ 4: Унапређени дигитални капацитети града Приједора у складу са Smart City концептом, Приоритет 4.2: Пружање агилних и приступачних услуга високог квалитета у складу са стварним потребама корисника уз повећан ангажман јавности и отворено учешће грађана и пословних субјеката у дизајнирању е-услуга Града Приједора)

Образложење:

Неопходно је обезбиједити квалитетно пружање услуга које одговарају стварним потребама корисника, уз повећан ангажман јавности и отворено учешће грађана и пословних субјеката у дизајнирању е-услуга Града. Овај приоритет обухвата мјере које ће побољшати квалитет живота употребом савремених технологија и омогућити граду да постане лидер у пружању иновативних и приступачних услуга, укључујући успостављање информационог система за дигиталну културну баштину, опремање јавних површина интерактивним садржајем, имплементацију паметних рјешења за информисање грађана, побољшање сигурности у саобраћају, унапређење урбане мобилности и коришћење електронских сензора за управљање ресурсима. Ове мјере су кључне за трансформацију Приједора у дигитално повезану и ефикасну урбану средину, омогућавајући граду да се позиционира као лидер у пружању иновативних и приступачних услуга, што ће допринијети бољем квалитету живота свих грађана.

Једна од примједби односила се на лошу примјену дигиталних алата унутар јавног сектора и пружања административних услуга грађанима гдје се често наилази на дуплирање процедура и репетицију достављања документације која је претходно већ достављена. Једна од предложених мјера односила се на сређивање земљишних књига, што подразумијева дигитализацију недигитализованих КО и савјављање катастарске и грађевинске евиденције за КО у којима то још није обављено.

Потребно је размотрити и различито тумачење и провођење закона од стране градске администрације у односу на друге локалне заједнице, чиме се смањује конкурентност Града.

- **Образовање у области ИКТ, креативних индустрија и дигитализације:** Увођење програма за дигиталну писменост за све узрасте, са фокусом на нове технологије и софтверска рјешења.

(Стратешки циљ 4: Унапређени дигитални капацитети града Приједора у складу са Smart City концептом, Приоритет 4.9: Јачање дигиталног екосистема заснованог на иновацијама, образовању, предузетништву и повезивању са дијаспором)

Образложење:

Јачање дигиталног екосистема у савременом добу представља основу за одрживи економски развој, унапређење образовних капацитета и подстицање предузетничких активности. Овај процес подразумева стварање иновативног окружења које омогућава сарадњу између различитих актера – образовних институција, технолошких компанија, стартапа, локалних предузећа и дијаспоре.

Кључни елементи дигиталног екосистема обухватају:

Иновације и технологије – Развој иновационих центара, лабораторија и инкубатора који подржавају истраживање и развој у областима као што су вјештачка интелигенција (AI), Интернет ствари (IoT), зелена економија и прецизна пољопривреда.

Образовање и дигиталне вјештине – Увођење програма за цјеложивотно учење, дигиталну трансформацију и креативно размишљање са циљем развоја компетенција неопходних за тржиште рада будућности.

Предузетништво – Подршка стартапима и малим и средњим предузећима кроз менторство, финансирање и приступ савременој технолошкој инфраструктури.

Повезивање са дијаспором – Стварање платформи за сарадњу и умрежавање са стручњацима и инвеститорима из дијаспоре, подстицање трансфера знања, технологија и капитала.

Синергија ових елемената омогућава развој локалне привреде, отварање нових радних мјеста, привлачење инвестиција и задржавање младих талената. Дигитални екосистем постаје централни механизам за изградњу конкурентне економије и оснаживање локалне заједнице кроз иновације, технологију и сарадњу.

Смарт Кампус Приједор представља визионарски, мултифункционални простор који у потпуности интегрише економски, друштвени и културни развој града у складу са концептом „Smart City“. Осмишљен као савремени инфраструктурни пројекат, Кампус пружа платформу за повезивање иновација, предузетништва, образовања, туризма и културе, са циљем унапређења квалитета живота и економског раста у локалној заједници и ширем региону.

Једна од примједби била је кандидована да се дигиталне вјештине и писменост усмјере не само на младу популацију, већ и на популацију зреле и старије животне доби.

5. ЗАКЉУЧАК

Процес израде Стратегије развоја града Приједор за период 2024-2030. године карактерисала је висока укљученост и транспарентност. Кроз састанке Партнерске групе, Развојног тима, Фокус група и јавне консултације обезбијеђени су квалитетни улазни подаци који су послужили као основа за израду документа. Даљи кораци укључују финализацију Стратегије и њено усвајање од стране надлежних тијела.

Стратегија развоја града Приједора у седмогодишњем периоду покрива кључне области које су методологијом предвиђене, а ту су економски сектор, друштвени сектор, заштита животне средине и енергетска ефикасност. С обзиром на данашње трендове, посебан дио односи се на дигиталну трансформацију као четврти сектор који је интерсекторски и допуна је свих претходних, а своју примјену добрим дијелом налази у горепоменутом секторима.

Кроз све секторе дефинисани су одређени стратешки фокуси и циљеви из којих произлазе приоритети, који покривају ширу област у сваком од сектора. На основу креираних приоритета дефинисане су мјере које се конкретно вежу за оквирни финансијски план и оне у наредном периоду имплементације стратегије седмогодишњег периода треба да буду праћене и периодично ревидиране према одређеној динамици.

Предсједник Радне групе за израду
Стратегије развоја града Приједора

Раде Росић
